

Gudmonné Jenei Magdolna

A tavasz virágos hírnökei

 NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:
Szabadföldi dísznövénytermesztés

A követelménymodul száma: 2223-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-011-30

HAGYMÁS, GUMÓS ÉVELŐ DÍSZNÖVÉNYEK JELLEMZÉSE, SZAPORÍTÁSA, TERMESZTÉSE ÉS FELHASZNÁLÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Minden évszaknak megvan a maga varázsa, sajátos öröme! Ez érvényes a télre is, és mégis mennyire örülünk, ha már vége van és jön a tavasz! A nap melegebben süt, a kert is mozgolódni kezd: megjelennek a kora tavaszi virágok. Ezek többnyire hagymás és gumós növények. E virágok választéka bőséges. A hagymások és a gumósok között nemcsak tavaszi, hanem nyári és őszi virágok is vannak. Érdeemes megismerni őket!

1. ábra. Tavaszi virágágy¹ Szakmai információtartalom

¹<http://csibus.mindenkilapja.hu/html/17698663/render/kertunk-viragai#/html/17698663/render/kertunk-viragai>

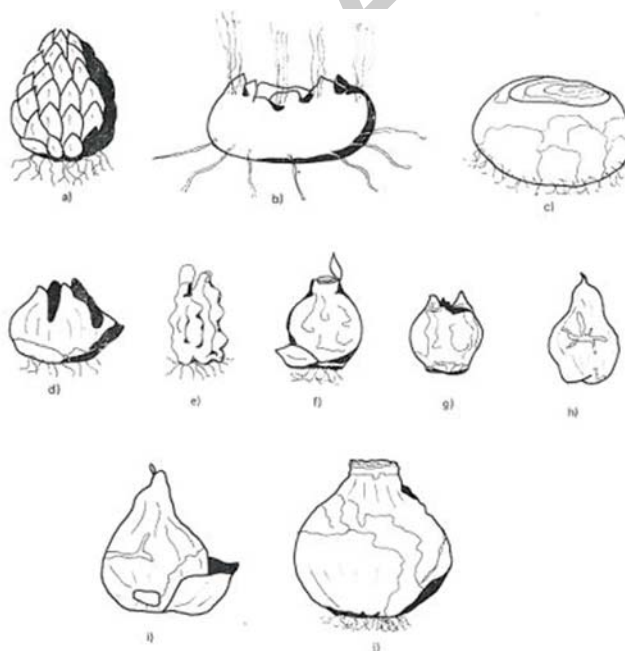
A HAGYMÁS, GUMÓS ÉVELŐ DÍSZNÖVÉNYEK JELENTŐSÉGE, FELHASZNÁLÁSA

Az évelő növények egyik legfontosabb csoportját képviselik ezek a növények. Részben vágott, részben hajtatott vágott virágok, a parkokban pedig dekorációs célt szolgálnak. A közparkok és a házi kertek már kora tavaszi növénytársulásának kialakításában nagy jelentőséggel bírnak, ők a tavasz első hírnökei. Már a "hó alól" is nyílik a hóvirág, a tőzike, a krókusz.

A vágott és részben cserepes dísznövénytermesztésben is fontos szerepet töltenek be a hagymás, gumós és hagymagumós növények. Ezeket általában szabadban nevelik virágzóképes méretűre, majd természetberendezésben annyi ideig tartják, amennyi a kivirágztatásukhoz szükséges. Ez az időszak fajtól és technológiától függően 1–2 hónaptól maximum félévig tart. Ezt a folyamatot nevezzük hajtatásnak vagy időzített virágztatásnak.

A HAGYMÁS- GUMÓS NÖVÉNYEK MORFOLÓGIAI SAJÁTOSSÁGAI

A tágabb értelemben vett „hagymások” olyan évelő növények, amelyek növekedési periódusát egy nyugalmi időszak váltja fel. Földben levő részük nem gyökérszövet, hanem **hagyma, gumó vagy hagymagumó**. Ez egész élettartamuk során a talajban marad, de az évenként visszatérő nyugalmi periódusban kiemelhető, tárolható vagy szállítható, átültethető.

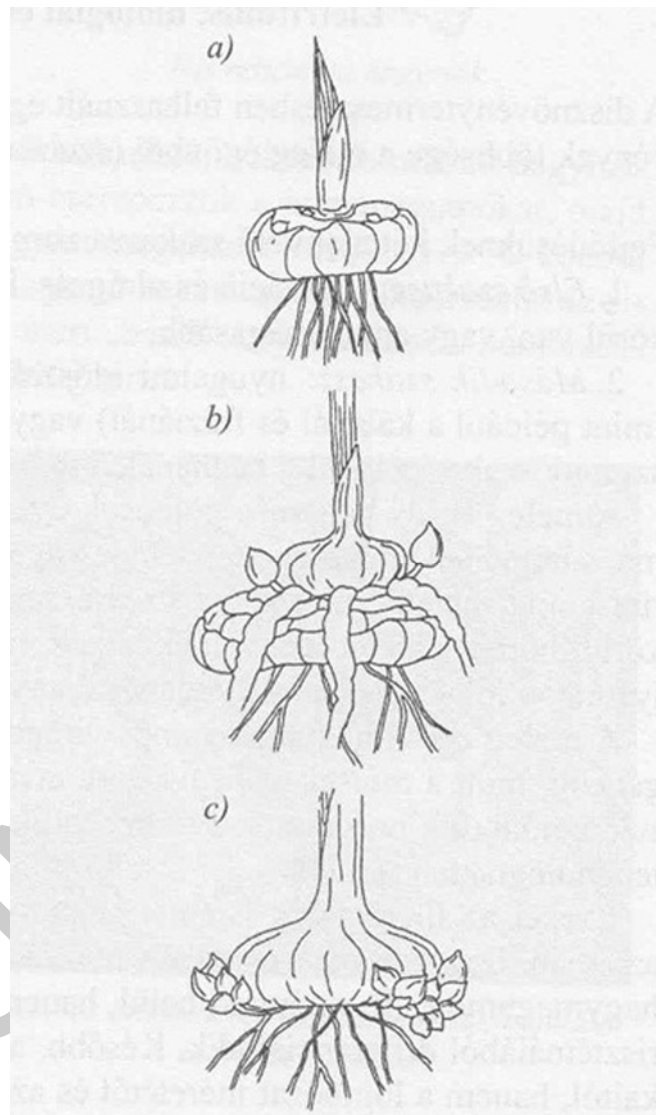

2. ábra. Hagyma típusok

A **hagyma és a gumó** az a „tartós rész”, amelyik évelő, és általa vészeli át a növény a telet a talajban, miközben kint fagy és havazik. A hagymák, gumók, hagymagumók ebben az időszakban egyformán viselkednek, bár egészen különböző a felépítésük.

Gumós növények pl.: begónia, ciklámen, téltemető, a koronás szellőrózsa

A **hagymagumó** olyan gumóvá vastagodott szár, amit kívülről száraz buroklevelek (hagymapikkelyek) borítanak. Első ránézésre ezért virághagymának tűnik, csak ha félbevágjuk, akkor látjuk meg, hogy belső felépítése különbözik attól. A gumóhoz hasonlóan vastag és húsos a tengelyrésze. Levelei viszont vékonyak és csak mint buroklevelek szerepelnek. Hagymagumója van pl.: a krókuszoknak, a kardvirágnak, a fréziának.

4. ábra. Hagymagumó

1. A hagymások ültetése

A hagymás virágokat a kertben más szempontok szerint helyezzük el, mint a többi dísznövényt. Azok sem nyílnak ugyan tavasztól őszig egyfolytában, legyenek akár egynyáriak, akár évelők, de ezek közül egyik sem hasonlítható a hagymások egészen sajátos élet módjához. Egyszer csak kibújnak a földből, virágoznak, és néhány hét múlva teljesen eltűnnek, annyira, hogy gyakran nem is tudjuk már megállapítani, hol is voltak. Különösen a tavaszi és az őszi fajokra érvényes ez. Lehetnek nagy tömegben is, de sohasem adnak zárt állományt, és virágzásuk gyorsan tovatűnik. Kopár folt marad vissza utánuk. Ezért elhelyezésüknek különleges szabályai vannak.

Vannak olyan tavasszal virágzó hagymások, amelyek árnyékban, díszcserjék alatt érzik jól magukat (pl. hóvirág, csillagvirág, téltemető, kockás liliom).

Mások pedig napfénykedvelők (pl. tulipán, jácint, nárcisz, írisz, császárkorona).

A kis hagymájúak (hóvirág, csillagvirág) számára legjobb hely az erős növekedésű díszcserjék alja. Mivel a cserjék lombfakadása előtt virágoznak, így elegendő nedvességhez és napfényhez jutnak. Apró díszek, és igényeik is kicsinyek. Eltűnésük után a bokrok tövével nem zavaró a kopasz folt. Ezek a kis hagymájúak azonban csak nagyobb tömegben mutatósak!

A nagyobb hagymájúak, tavasszal virágzók (jácint, császárkorona, tulipán) elég nagy virágúak ahhoz, hogy belőlük kevesebb is jól mutasson, lombtömegük is jelentősebb. Később nyílnak, virágzási idejük a fajták jó összeválogatásával már jóval hosszabb. Elnyílás után lombjuk kezd sárgulni, majd visszahúzódnak.

A tulipánt és a jácintot elnyílásuk és lombjuk elhalása után kiszedjük, a hagymákat megtisztítjuk és 20 °C körüli hőmérsékletű, levegős helyen őrizzük a következő kiültetésig. Ne egyesével ültessük. Olyan évelők mellé ültessük őket, amelyek később virágoznak, vagy amelyek lombozatukat egész éven át megtartják. Az évelők a visszamaradó üres foltokat eltakarják.

A nyáron és ősszel virágzó hagymások fejlődése más. Ezek közül a legtöbb faj először lombot növeszt, és csak akkor kezd virágozni, ha a lomb már teljesen kifejlődött. A lombozat kialakulása több hétig eltart. Fő virágzási idejük általában augusztus és szeptember. Egyes fajok vegyes virágágyakba valók, mások ilyen helyre kevésbé megfelelőek. A nyáron virágzók általában hosszabb ideig díszítenek, és szabadabban alkalmazhatjuk őket, mint a tavasziakat.

Az ültetés mélysége hagymánként változó:

A sáfrányoké 5–10 cm

A tulipánoké 8–10 cm

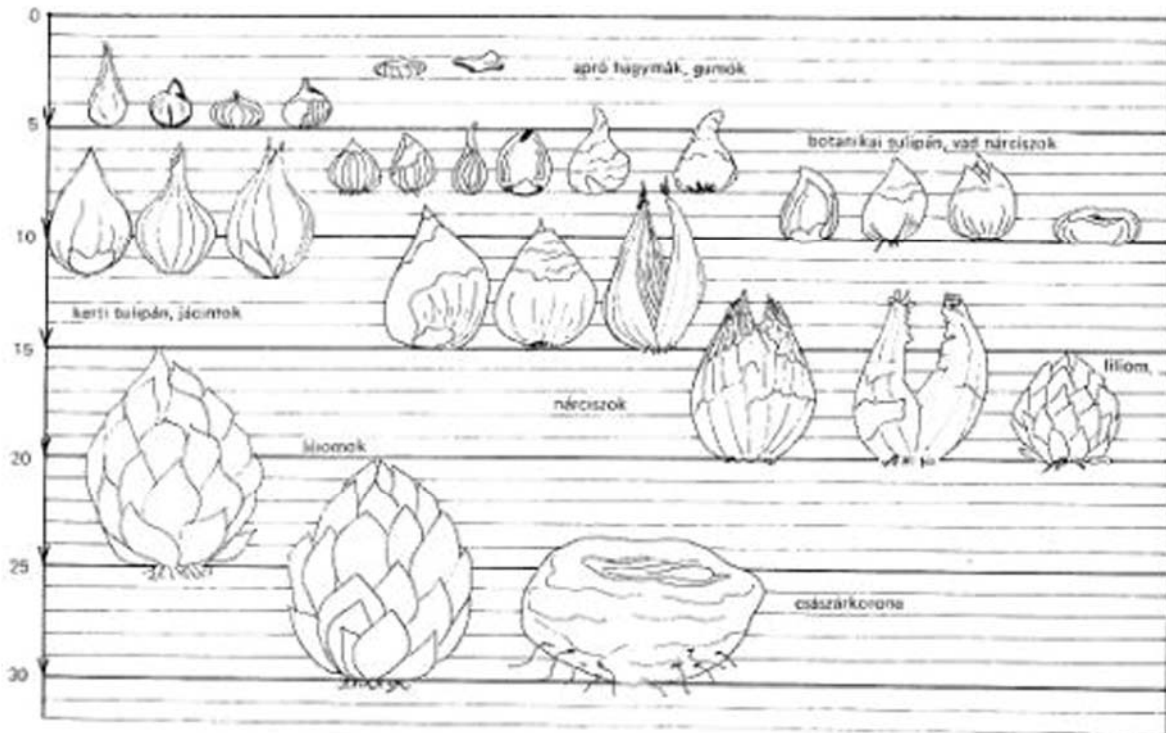
A jácintoké 10–15 cm

A TAVASZ VIRÁGOS HÍRNÖKEI

A nárciszoké 12–18 cm

A liliomoké 10–25 cm

A császárcoronáé és az egyéb hagymájúaké 25–30 cm

5. ábra. Hagymák ültetési mélységei

2. Gondozás, ápolás, átültetés

A fagyérzékeny fajokat télen takarni kell, vagy ki kell szedni a földből hagymájukat, és fagymentes helyen kell tárolni őket.

3. A termesztés feltételei:

Fény, hőmérséklet, víz

Minden olyan hagymás, gumós, rizómás növény, amelyik tavasszal virágzik, arra törekszik, hogy viszonylag rövid idő alatt sok szárazanyagot, átvitt értelemben virágot és hagymát, átélő szervet neveljen. Ennek alapvető feltétele a fény, a megfelelő hőmérséklet és a víz.

A nyári nyugalmi szakasz után a hagymákat kiültetjük. A gyökeresedéshez 9 °C-os talajhőmérsékletre és nedves talajra van szükség. A hőmérséklet csökkenésével a fejlődés lelassul, de nem áll meg. A tartalék tápanyagok mobilizálódnak, és a hőmérséklet emelkedésével a hajtás tovább nő.

A levélfelület virágzás körül éri el a maximumát. Ezután kezdődik a hagymafejlődés. A tavasszal virágzók esetében ez a legfontosabb időszak, elsősorban akkor kell elegendő víznek rendelkezésre állnia.

Fontos az is, hogy a hagymaérés időszakában meleg, száraz legyen az időjárás. Ellenkező esetben nem megfelelő a hagymák beérése, ami kihat a későbbi virágdifferenciálódásra, valamint ezen keresztül a hajtásra.

A hagymás növények gazdag csoportja különbözőképpen reagál a tavasz időjárására. Egyesek a fák és a cserjék alatt virágoznak, s amikor a lomb kizöldül, visszahúzódnak. Mások hosszú szárukkal kinőnek a többi növény közül, hogy így biztosítsák maguknak az elegendő fényt és hőt.

A nyáron virágzó hagymás és hagymagumós növényeket rendszeresen kell öntözni.

A talaj

A hagymás-gumós növényeket csak könnyű, közép kötött vagy ennél lazább szerkezetű talajokon lehet termesztani. A virághagymák meghálálják a magasabb talajvizet azokon a területeken, ahol virághagymát termesztünk. Ezért is szükséges a rendszeres öntözés.

A tárolóhelyiség

Minden hagymás, gumós, hagymagumós növényt felszedés után tárolnunk kell. Itt kerül sor a tisztításra, az osztályozásra és tulajdonképpen az első szelekcióra is.

A tárolási időszakban fontos életfolyamatok játszódnak le, a hagymák tartalék tápanyagai mobilizálódnak, és kialakul a virág.

A virágok kialakulása bonyolult folyamat. Minden virágszerv létrejötte egy bizonyos hőmérsékletet igényel. Ez növényfajonként, sőt növényfajtánként is változó lehet.

A virág fejlődéséhez a hőmérsékletet, a páratartalmat és a légcserét kell szabályozni. A virághagyma-tároló lehetőleg sík területen épüljön, mivel sok a ki- és beszállítás. A falait jól kell szigetelni. A különböző hőkezeléshez több, jól kondicionálható teremre van szükség. A manipulálóhelyiség nagyobb méretű legyen, mert ott folyik a hagymák tisztítása, osztályozása és csomagolása. A helyiséget vezérelt fűtő-és hűtőberendezéssel kell ellátni. Azonos hőmérsékletnek kell lennie, az egyenetlen hőmérséklet szabálytalanná teszi a virágdifferenciálódást.

Nem szabad más áruval együtt tárolni a virághagymát, mert az esetlegesen keletkező etilén-gázok (érő gyümölcstől, nyíló virágtól) károsan befolyásolják a virágdifferenciálódást. A kamrákat minden kitárolás után fertőtleníteni kell. A hagymát ládában tároljuk. Az egyenes levegőzés végett a műanyag ládát javasoljuk. A jól felszerelt tárolóhoz tartozik a tisztítógép és az osztályozógép.

4. A fontosabb fajok és fajták

Crocus vernus – tavaszi sáfrány

Leírás:

Hagymagumós évelő. Leveli keskenyek-hosszúkásak, 5–8 mm szélesek, a közepükön fehér sávval. A virágok felállóak, kékeslila, kék, vagy fehér színűek, a lepellevelek hosszú tölcsért alkotnak. A legkorábban virágzó növények közé tartozik. Hagymagumója lapított.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymagumóról szaporítjuk.

Igények:

Napos vagy fényárnyékos helyet, laza talajt kedvelő, közepes vízigényű. Fagytűrő.

Kártevők, kórokozók, betegségek:

Fuzárium, fonálféreg károsítja.

Felhasználás:

Évelőágyba, alacsony évelők közé, gyepebe, mint szubalpin növényt nagyobb sziklakertbe ültethetjük. Cserepes hajtásra is alkalmas. Tenézszerülete 10 x 10 cm. Sziklakertbe vagy gyepebe csoportosan ültessük.

6. ábra. *Crocus vernus*²

Fritillaria imperialis – császárkorona

Leírás:

60–100 cm magas évelő. Gömbölyded hagymája és a virágai kellemetlen szagúak. Fényes zöld levelei széles-lándzsásak, a szár végén üstökszerűen örvösen is állók. Bókoló virágai a levélörv alatt helyezkednek el. A narancssárga, sárga virágok április–májusban nyílnak.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymák leválasztásával szaporítjuk.

Igények:

Félárnyéket kedveli, közepes vízigényű. Ültetés után öntözni kell. Fagytűrő.

Felhasználás:

Házikertbe, évelőágyba ültessük. Kellemetlen illata miatt nem jó vágott virágnak.

² <http://picasaweb.google.com/lh/photo/7u-n9ZLKTE4X-tL9OPhnJQ>

7. ábra. *Fritillaria imperialis*³

Galanthus nivalis– kikeleti hóvirág

Leírás:

10–15 cm magas, hagymás évelő. Leveli hosszúkásak, kb. 8 mm szélesek, kihegyezettek. Virágai bókolók, a külső lepellevelék hosszabbak, mint a belsők. A belső lepellevelék fehérek, zöld kereszt csíkkal. Egyik legkorábban nyíló virágunk, már február– márciusban a havas földből is előbújik a virága. Rokon faja a *Galanthus elwesii*– kisázsiai hóvirág. 20–25 cm magas, virágai kerekesebbek, nagyobbak, de vadon nem fordul elő. A belső lepelleveléken a zöld csíkon kívül a torokrészen is zöld színeződés látható.

Szaporításmód, nevelés:

A hagymáját a természetből gyűjtve viszik be a kertbe. Ültetési ideje április, amikor levelei már sárgulnak, de még nem száradtak el. Az apró hagymákat vessük vissza a földbe, mert akkor gyorsan felújul.

Igények:

Árnyékkedvelő, fagyűrő. Mivel korán, már júliusban visszagyökeresedik, ezért ilyenkor öntözni kell. Vízigénye közepes.

Felhasználás:

Kedvelt kiültetési anyag és vágott virág. Erdőben gyűjthető, kis csokrokban árusítják. Cserepesen hajtadják is. Kertben a szélesebb levelű, a nagyobb virágú, kis-ázsiai *Galanthus elwesii*-vel alkotott hibridjeit ültetik.

³ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fritillaria_imperialis_rubra.jpg

8. ábra. *Galanthus nivalis*⁴

Hyacinthus orientalis – kerti jácint

Leírás:

Holland hibridfajtáit termesztjük. A növény 25–30 cm magasra nő meg. Virágzata tőkocsányon nyíló tömött fürt, fehér, rózsaszín, kék színben, illatos. Lepelcimpái rövidebbek, mint a lepelcső.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymákról. A jácinthagyma csak kevés sarjhagymát nevel, ezért a szaporítási fejezetben leírt módon mesterségesen kell sarjhagyma-képzésre serkenteni (kúpolás, bemetszés).

1. Hagymatermesztés menete: 120 cm széles ágyakba, géppel kihúzott árkokba kézzel ültetjük a talpukra. Ültetési mélység 12–14 cm. Télen a fölfagyás és a terület mély átfagyása ellen takarjuk az ágyakat. A növényápolás tavasszal öntözésből, egészségügyi és fajtaszelekcióból áll, majd a virágokat lehúzzuk a fürtökről. Ősszel kitermeljük a hagymákat.

2. A vágott virág-termesztés menete hasonló. A virágokat többször törjük ki, amikor a fürt alsó harmadában már kinyílottak.

Igények:

Napos és félárnyékos helyet is kedvel. A jácint tápdús, laza talajt igényel. Közepes vízigényű.

Kártevők, kórokozók, betegségek: Rozsda, fonálféreg károsítja.

Felhasználás:

⁴<http://blog.metmuseum.org/cloistersgardens/2009/02/27/snowdrop-and-snowflake/galanthus-nivalis-11/>

Kiültetésre és hajtásra (cserepes és vágott virágnak is) a szimpla virágú, nagy tömött fürtvirágzatot nevelő fajtái alkalmasak. Vágott virágként is felhasználható.

9. ábra. *Hyacinthus orientalis*⁵

Lilium sp. – liliom

Leírás:

A liliomok 60–240 cm magasak, a virágok 10–12 cm átmérőjűek, turbán, trombita vagy kehely alakúak. Némely fajuk kellemesen illatos. A sok színben előforduló (kék kivételével) virágok május–augusztus között nyílnak.

Leggyakoribb:

A *Lilium candidum* – fehér liliom: virágai tejfehérek és erősen illatosak, hagymája is fehér színű.

A *Lilium regale* – királyliliom: virágai belül fehérek, kívül rózsaszínűek, elmosódott csíkkal, hagymája borvörös színű.

A *Lilium lancifolium* (syn. *L. tigrinum*) – tigrisliliom: narancs–piros lepellevelein fekete pöttyözöttség látható, a levélhórnáljban feketésbarna sarjhagymák fejlődnek, hagymája fehér színű.

Szaporításmód, nevelés:

Szaporítható sarjhagymák leválasztásával és pikkelyleveles szaporítással.

Igények:

Tápdús, közepkötött talajt, nyáron öntözést kíván. Napon díszlik legszebben.

⁵http://commons.wikimedia.org/wiki/File:White_Hyacinthus_cultivar.jpg

Kártevők, kórokozók, betegségek:

Mozaikvírus, botritisz, fuzárium, rozsda, fonálféreg, levéltetű, liliombogár károsítja.

Felhasználás:

Évelőágyba és vágásra való. A fajtákat hajtatni is szokták.

10. ábra. *Lilium sp.*⁶

Muscari neglectum – fürtös gyöngyikeLeírás:

25–30 cm magas, keskeny, hosszú levelű hagymás évelő. Tömött fürtben nyíló kék virágai aprók, fehér fogakkal. Gyors növekedésű.

Rokonfaja a *Muscari armeniacum*, az örmény gyöngyike virágai a sűrű virágzati fürtben, mint a gyöngyszemek sorakoznak.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymáról szaporítjuk. Nyár végén ágyrendszerbe ültetjük, és júniusban szedjük fel a hagymákat.

Igények:

Fagytűrő, nem igényes.

Felhasználás:

⁶ http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lilium_candidum_beentree.jpg

Augusztusban virágágyba, gypbe, sziklakertbe ültethetjük. Kiültetés után még az ősszel kihozza leveleit, amelyek zölden telelnek át. Cserepesen hajtadják is.

11. ábra. *Muscari neglectum*⁷

Narcissus x incomparabilis – pompás nárcisz

Leírás:

30–40 cm magasra növő hagymás évelő. Hagymája gömbölyded, rövid nyakú, mérgező. Levelei szürkés-zöldek, szélesek. Virágai felfelé állók, egy oldalra néznek. Lepelcimpái mindig világosabbak, mint a mellékpárta, amely általában feleakkora, mint a lepel, színe, redőzöttsége, esetleg szeldeltsége fajtabélyeg. A fehér vagy sárga virágok március-áprilisban nyílnak.

Fajtacsoportok, fajták:

Trombitavirágúak: 'Mount Hood': fehér, 'King Alfred': sárga.

Nagy mellékpártájúak: 'Carlton': sárga.

Kis mellékpártájúak: 'Angel': fehér.

Telt virágú: 'Texas': sárga.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymákról. A hagyma nevelése 2–3 évig tart. Korán ültessük ki, augusztus elején, 1,2 m széles ágyásba, 4 sorba. A hagymákat kétévenként szedjük föl. Nevelési és ápolási munkái hasonlóak a jácintéhoz.

⁷http://www.wemoss.org/profiles/hyacinthaceae/muscari_armeniicum/m_armeniicum.html

Igények:

Fagyűrő, közepes fényigényű, víz- és páraigényes, leginkább a humuszban gazdag, laza talajt kedveli.

Kártevők, kórokozók, betegségek:

Botritisz, fuzárium, fonálféreg, hagymalégy.

Felhasználás:

Virágágyi kiültetésre. Kertben átültetés nélkül több évig helyben hagyható. Vágott virágnak, hajtatásra cserepesen is alkalmas. A virágot félig nyílt állapotban szedhetjük, utónyílik.

12. ábra. *Narcissus x incomparabilis*⁸

Narcissus poeticus – fehér nárciszLeírás:

30 cm magas. Hagymája hosszú, megnyúlt, mérgező. Szürkészöld levelei 5–8 mm szélesek. Fehér virágai illatosak, oldalt vagy fölfelé néznek, április–májusban nyílnak. Mellékpártái rövidek, sárgák, vörös szélűek.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymákról. A hagyma nevelése 2–3 évig tart. Korán ültessük ki, augusztus elején, 1,2 m széles ágyásba, 4 sorba. A hagymákat kétévenként szedjük föl. Nevelési és ápolási munkái hasonlóak a jácintéhoz.

⁸ <http://picasaweb.google.com/lh/photo/qcC1QIW2UJiGrGrS1IvrLg>

Igények:

Fagyűrő, közepes fényigényű, víz- és páraigényes, leginkább a humuszban gazdag, laza talajt kedveli.

Kártevők, kórokozók, betegségek:

Botritisz, fuzárium, fonálféreg, hagymalégy.

Felhasználás:

Virágágyi kiültetésre. Kertben átültetés nélkül több évig helyben hagyható. Vágott virágnak, hajtatásra cserepesen is alkalmas. A virágot félig nyílt állapotban szedhetjük, utónyílik.

13. ábra. *Narcissus poeticus*⁹

Narcissus pseudonarcissus – csupros nárcisz

Leírás:

30–40 cm magas. Hagymája megnyúlt nyakú, vaskos, mérgező. Leveli 1 cm szélesek. Nagyon változékony faj. Virágai felfelé állók, egy oldalra néznek. A mellékpárta rojtos szélű és legalább olyan hosszú, mint a lepelcimpák. A sárga vagy fehér virágok március–áprilisban nyílnak.

Szaporításmód, nevelés:

Sarjhagymákról. A hagyma nevelése 2–3 évig tart. Korán ültessük ki, augusztus elején, 1,2 m széles ágyásba, 4 sorba. A hagymákat kétévenként szedjük föl. Nevelési és ápolási munkái hasonlóak a jácintéhoz.

⁹ http://picasaweb.google.com/lh/photo/IXvHUSGzn5klJ_igWVF14w

Igények:

Fagyűrő, közepes fényigényű, víz- és páraigényes, leginkább a humuszban gazdag, laza talajt kedveli.

Kártevők, kórokozók, betegségek:

Botritisz, fuzárium, fonálféreg, hagymalégy.

Felhasználás:

Virágágyi kiültetésre. Kertben átültetés nélkül több évig helyben hagyható. Vágott virágnak, hajtásra cserepesen is alkalmas. A virágot félig nyílt állapotban szedhetjük, utónyílik.

14. ábra. *Narcissus pseudonarcissus*¹⁰

Tulipa hibridek – kerti tulipán

Leírás:

¹⁰http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Narcissus_pseudonarcissus_%28daffodills%29_-_1.jpg

A tulipán egyik oldalán gömbölyű, a másik oldalán kissé lapos hagymájának gyökérkoszorújából számos rostszerű, változó hosszúságú járulékos gyökér fejlődik. A hagymából kiemelkedő hengeres, erős száron 3–5 egyszerű, ép szélű, szálás, lándzsás vagy széles-tojásdad levél fejlődik. A szár egy kétivarú virágban végződik. A zöldségszimbólumból nyíló, sugaras szimmetriájú virágtakaró két körben elhelyezkedő, 6 lehulló, egynemű lepellevélből áll. A virág felálló, a lepel harang vagy tölcsér alakú. A lepellevelek alja belül a virág többi részétől elütő színű (sárga, fehér, fekete) alapfoltot képez. A tulipán hagymája igazi hagyma (bulbus). Tengelyrésze a tönk, ennek a felső részén levő csúcsrügyből föld feletti virágos hajtás fejlődik. A kiszélesedő alsó részén (hagyma lapos oldala felé nyitott patkó alakú gyökérkoszorúból), pedig járulékos gyökerek keletkeznek. A hagymatönköt, illetve csúcsrügyet 4–6, egymásra boruló, vastag, húsos, nedvdús tápláléktároló, fehér hagymalevél (pikkelylevél) veszi körül. A barna hagymahéj védőrétegül szolgál. A sokszínű (kék kivételével) virágok március–május között nyílnak, termése 3 rekeszű tok.

Fajtacsoportok:

Egyszerű virágú korai,

Telt virágú korai,

Triumph,

Darwin hibrid,

Liliomvirágú

Tarkavirágú: Rembradt, Bizarr

Papagáj,

Telt virágú kései: (Paeonia– virágú)

Botanikai (pl. T. kaufmanniana, T. greigie)

A természetben mind a botanikai tulipánok (egyes fajok populációjából és hibridjeiből kiválogatott fajták), mind a hibrid eredetű kerti tulipánok számos fajtatípusához tartozó fajták tömege elterjedt.

Szaporításmód, nevelés:

Fiókhagymákkal. Nagyüzemi virághagyma-termesztésre a speciális technológia és a hozzákapcsolódó gépek és műszaki berendezések miatt, speciális üzemet kell szervezni. A tulipánt szeptember–októberben géppel ültetjük ki, 1 m²-re 80 darabot. Nevelése hasonló a jácintéhoz, de a hagymát minden évben fel kell szedni.

Igények:

Fényigényes, laza talajt kedvel, csak folyamatos vízellátással lehet egyenletes fejlődést elérni. Fagytűrő.

Kártevők, kórokozók, betegségek:

Vírusok, botritisz, fuzárium, levéltetű, hagymalégy károsítja.

Felhasználás:

Jó kiültetési anyag, szabadföldi és hajatott vágott virág vagy cserepes növény. A virágot félig nyitott állapotban, kihúzva szedjük, vízben utónyílik.

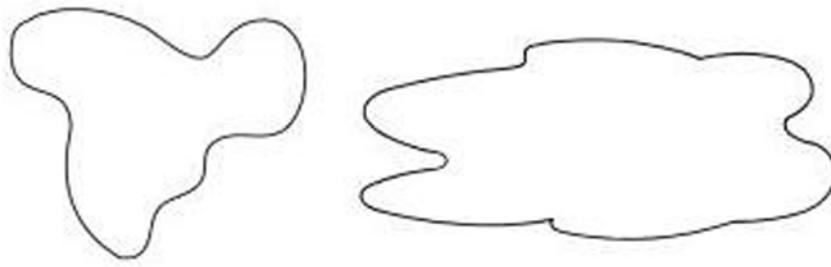

15. ábra. *Tulipa hybrida*¹¹

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Keresse fel a [http://: www.tulipanvilag.hu](http://www.tulipanvilag.hu) honlapot! A bal oldali menüből válassza ki a szükséges információkat és készítsen el egy megrendelést 300 db vegyes színű tulipán, 400 db pompás nárcisz és 80 db jácint virághagyma vásárlásához!
2. Internet segítségével gyűjtsön élő hagymás növények fajtáit, és tervezze meg az adott virágágyforma beültetését úgy, hogy februártól május végéig mindig legyen virágzó növény!

¹¹ <http://www.rakelpossi.com/ampliado.php?ID=20091208170102>

16. ábra. Virágágyformák

3. Keressen az iskolai könyvtárban olyan szakkönyveket, amelyek a hagymás évelő dísznövények felhasználásával foglalkoznak! Olvassa át figyelmesen a témához kapcsolódó fejezeteket, és készítsen jegyzetet!

ÖNELLENÖRZŐ FELADATOK

1. feladat

Határozza meg a hagymagumó fogalmát!

2. feladat

Sorolja fel a hagymás évelők felhasználási lehetőségeit!

3. feladat

Jellemezze a hagymatároló helyiséget!

4. feladat

Sorolja fel a virághagymák ültetési mélységeit egy-egy példával!

5. feladat

Jellemezze a hagymás évelők termesztési feltételeit!

6. feladat

Foglalja össze a jácint hagyma- és vágott virágtermesztését!

7. feladat

Jellemezze a *Fritillaria imperialis*-t a megadott szempontok szerint! (leírás, igény, szaporítás, felhasználás)

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A hagymagumó olyan gumóvá vastagodott szár, amit kívülről száraz buroklevelek (hagymapikkelyek) borítanak. A gumóhoz hasonlóan vastag és húsos a tengelyrésze. Leveli viszont vékonyak és csak mint buroklevelek szerepelnek. Hagymagumója van pl.: a krókuszoknak, a kardvirágnak, a fréziának.

2. feladat

Részben vágott, részben hajtattott vágott virágok, a parkokban pedig dekorációs célt szolgálnak. A közparkok és a házi kertek már kora tavaszi növénytársulásának kialakításában nagy jelentőséggel bírnak, ők a tavasz első hírnökei. Már a "hó alól" is nyílik a hóvirág, a tözike, a krókusz.

3. feladat

A virághagyma-tároló lehetőleg sík területen épüljön, mivel sok a ki- és beszállítás. A falait jól kell szigetelni. A különböző hőkezeléshez több, jól kondicionálható teremre van szükség. A manipulálóhelyiség nagyobb méretű legyen, mert ott folyik a hagymák tisztítása, osztályozása és csomagolása. A helyiséget vezérelt fűtő-és hűtőberendezéssel kell ellátni. Azonos hőmérsékletnek kell lennie, az egyenetlen hőmérséklet szabálytalanná teszi a virágdifferenciálódást.

4. feladat

A sáfrányoké 5–10 cm, a tulipánoké 8–10 cm, a jácintoké 10–15 cm, a nárciszoké 12–18 cm, a liliomoké 10–25 cm, a császárkoronáé és az egyéb hagymájúaké 25–30 cm.

5. feladat

Minden olyan hagymás, gumós, rizómás növény, amelyik tavasszal virágzik, arra törekszik, hogy viszonylag rövid idő alatt sok szárazanyagot, átvitt értelemben virágot és hagymát, átélő szövet neveljen. Ennek alapvető feltétele a **fény**, a **megfelelő hőmérséklet** és a **víz**. A nyári nyugalmi szakasz után a hagymákat kiültetjük. A gyökeresedéshez 9 °C-os talajhőmérsékletre és nedves talajra van szükség. A hőmérséklet csökkenésével a fejlődés lelassul, de nem áll meg. A tartalék tápanyagok mobilizálódnak, és a hőmérséklet emelkedésével a hajtás tovább nő. A levélfelület virágzás körül éri el a maximumát. Ezután kezdődik a hagymafejlődés. A tavasszal virágzók esetében ez a legfontosabb időszak, elsősorban akkor kell elegendő víznek rendelkezésre állnia. Fontos az is, hogy a hagymaérés időszakában meleg, száraz legyen az időjárás. Ellenkező esetben nem megfelelő a hagymák beérése, ami kihat a későbbi virágdifferenciálódásra, valamint ezen keresztül a hajtásra. A hagymás növények gazdag csoportja különbözőképpen reagál a tavasz időjárására. Egyesek a fák és a cserjék alatt virágoznak, s amikor a lomb kizöldül, visszahúzódnak. Mások hosszú szárukkal kinőnek a többi növény közül, hogy így biztosítsák maguknak az elegendő fényt és hőt. A nyáron virágzó hagymás és hagymagumós növényeket rendszeresen kell öntözni. A hagymás-gumós növényeket csak könnyű, közép-kötött vagy ennél lazább szerkezetű talajokon lehet termesztani. A virághagymák meghálálják a magasabb talajvizet azokon a területeken, ahol virághagymát termesztünk. Ezért is szükséges a rendszeres öntözés.

6. feladat

1. Hagymatermesztés menete: 120 cm széles ágyakba, géppel kihúzott árkokba kézzel ültetjük a talpukra. Ültetési mélység 12–14 cm. Télen a fölfagyás és a terület mély átfagyása ellen takarjuk az ágyakat. A növényápolás tavasszal öntözésből, egészségügyi és fajtaszelekcióból áll, majd a virágokat lehúzzuk a fűtökről. Ősszel kitermeljük a hagymákat.

2. A vágott virág-termesztés menete hasonló. A virágokat többször törjük ki, amikor a fűt alsó harmadában már kinyílottak.

7. feladat

60–100 cm magas évelő. Gömbölyded hagymája és a virágai kellemetlen szagúak. Fényes zöld levelei széles-lándzsásak, a szár végén üstökszerűen örvösen is állók. Bókoló virágai a levélörv alatt helyezkednek el. A narancssárga, sárga virágok április-májusban nyílnak. Sarjhagymák leválasztásával szaporítjuk. Félárnyéket kedveli, közepes vízigényű. Ültetés után öntözni kell. Fagyűrő. Házikertbe, évelőágyba ültessük. Kellemetlen illata miatt nem jó vágott virágnak.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Dr. Nagy Béla: Évelő dísznövények termesztése Mezőgazdasági Kiadó Budapest, 1978

Piller Mária- Bánhídi Imre: Hagymás dísznövények Botanika Kft. Budapest, 2005

AJÁNLOTT IRODALOM:

Dr. Lelkes Lajos: Virágoskert Pihenőkert Mezőgazdasági Kiadó Budapest, 1990

Dr. Lászlai György: 88 színes oldal az évelőkről Mezőgazdasági Kiadó, 1981

Dr. Orlóci László: Dísznövénytermesztés I. Agrárszakoktatási Intézet Budapest, 1999

A(z) 2223-06 modul 011-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 622 01 1000 00 00	Dísznövénykertész
33 622 01 0100 31 04	Szabadföldi dísznövénytermesztő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
10 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató